

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Serbările dela Oradea-mare.

Vorbirea de instalare

a Escelenței Sale, Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit **Vasile Mangra**, rostită în 29 Octomvrie n. în biserica ortodoxă română din Oradea-mare.

„Să nu socotiți, că am venit să stric legea sau pro-rocii. Nu am venit să stric, ci să plinesc”. (Mat. V. 17).

Preasfințiți Părinți Episcopi!

În temeiul alegerei săvârșite de congresul național al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, și în puterea decretului de întărire al Maiestății Sale, Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I, cu darul ce vi-s-a dat de sus, m'ați sfințit astăzi, pe mine, cel ce nu mă pot lăuda decât întru neputințele mele, împreună slujitor și cărmuitor bisericii lui Cristos, predându-mi toiagul autorității arhieresti asupra turmei cuvântătoare, ca celor ascultători să le fie toiag de razim și întărire, iar pentru cei neascultători și nestatornici să-l întrebuițez ca toiag de constrângere și de certare. M'ați investit cu chipul supremului Arhieru, având să îndeplinească întreita lui diregătorie, de *învățător*, de *preot*, și cea *împărătească*, sau *ocărmuitoare*.

Împlinirea acestei întreite slujbe se impune prin legea evangheliei în primul rând episcopilor, căci poruncă a dat mântuitorul Cristos apostolilor săi și prin ei urmașilor lor, episcopilor și preoților, ca să *învețe toate neamurile*. (Mat. 28. 19).

Mijloacele prin cari se învață, se răspândește și se întărește învățătura, sunt catedra, sau școala, și amvonul, sau predica. Preotul e dascăl sau predicator. „*Buzele preotului vor păzi știința și legea vor cerca din rostul lui*”, zice Domnul prin gura profetului Malachia (II. 7). „*Că păstori după inima lui sunt aceia, cari pasc cu știința și cu învățătura*”. (Ieremia III. 15). De aceea legiuiește canonul apostolesc 58 ca: Episcopul sau presbiterul, nepurtând grije de cliros sau de popor, și neînvațându-i pe ei buna cinstire de Dumnezeu, să se afurisească, iar stăruind în nepurtarea de grije și în lenevire, să se caterisească.

Preoția s'a instituit cu scop de a cultiva, de a propaga și a apăra religiunea. Ea este scutul și pazitoarea învățătorei și a moralei împotriva rătăcirilor și a filosofiei mincinoase. Cum va conserva dar preotul acest prețios depozit, dacă nu-l va cunoaște? Cum va apăra adevărurile religiunii și ale moralei, dacă nu le cunoaște? Cum va învața cel fără învăț-

tură? Fără putere de a învăța de pe amvon și necapabil de a îndrepta la mărturisire, preotul nu poate nici să împiedece săvârșirea păcatelor prin învățătura, nici să le curețe prin pocăință. Neștiința, care se poate imputa unui simplu credincios, este criminală la un preot. Laicul se poate apăra câte odată pentru rătăcirile sale cu neștiința, aruncând vina asupra păstorului său, care lipsit de învățătura l-a lăsat să rătăcească, ori el însuși l-a învățat rău. Dar preotul ce justificare va avea pentru criminala sa neștiință? Ceeace poate să justifice pe unul, mărește vina și pedeapsa celuilalt. „Poporul meu se nimicește din lipsa de știință. Pentru că ai lăpădat știința și eu te voi lăpăda pe tine, ca să nu preotești mie”, — zice Domnul, prin rostul profetului Osie. (Osie IV. 6).

Unii socotesc, că se poate suplini lipsa științei cu pietatea și curăția vieții, dar greșesc. Preotul ori cât de pietos, curat, cumpătat, umil și îndurător va fi, nu va produce tot fructul dorit, de nu va avea și știința neapărată stărei sale. Isus Cristos n'a poruncit să se arunce în întunerecul cel mai din afară, unde este plâns și scrâșnirea dinților, numai servitorul necredincios, ci și cel nefolositor, sau netrebnic. (Mat. 25. 30). N'a zis, să se taie și să se arunce în foc numai pomul neroditor, ci și cel ce nu face poame bune. (Mat. VII. 19).

Pentru aceea sfântul apostol Pavel nu încetează a recomanda învățăcelului său Timotei a se aplica din toate puterile sale la cetirea, la meditarea scripturei și la instruirea credincioșilor. „Ci te fă pildă credincioșilor cu cuvântul, cu petrecerea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția. Păzește cetirea și învățătura, că aceasta făcând și pe tine te vei mântui, și pe cei ce te vor asculta”. (I. Timotei 4. 12. 16.) Sfinții părinți de asemenea amintesc clerului în scrierile lor datorința de a se perfecționa în știință, pentru a învăța pe popoare și a lucra cu succes la mântuirea sufletelor. „Fără știință, zice fericitul Augustin, este imposibil a agonisi virtuțile, cari fac vieța cea sfântă, și cari ne direg cu siguranță peste stânci la scopul cel adevărat, la fericirea eternă”.

Un laic fără știință poate să fie sfânt, dacă nu are sarcina și răspunderea sufletelor, dar un preot nu se poate mântui pe sine și pe alții, decât prin știință. Judecător pus pentru a împăca cu o măsură înțeleaptă cerințele drep-

tății cu ale milei, dacă el n'a studiat și n'a aprofundat numeroasele legiuri, pe care trebuie a le aplica, va compromite prin hotărâri arbitrare sacra judecatorie, ce el exercitează; doctor al sufletelor, dacă el nu știe regulile acestei arte sublime, se afla fără mijloace de vindecare în fața boalelor spirituale, pe cari trebuie să le vindece, ba adeseori mâna sa imprudentă va irita și învenina ranele de cari se va atinge; dascăl în biserica lui Dumnezeu, dacă nu posedă deplin știința religiunii, el lasă în întunecare regiunile, ce trebuie să lumineze.

Lipsei de știință și de cuvenita cultură teologică a preotului se atribuie faptul întristător, că amvoanele bisericilor noastre în partea cea mare stau amuțite, în cât se pare, că toamai asupra noastră s'au împlinit cuvintele profetului Amos: „Eată vin zile, zice Domnul, și voi trimite foamete pe pământ, însă nu foamete de pâine, nici sete de apă, ci foamete de a se auzi cuvântul lui Dumnezeu. Și vor alerga împrejur, cercând cuvântul Domnului și nu-l vor afla”. (Amos 8. 11. 12.)

Preocuparea noastră de căpetenie va fi așadar, ca să restabilim onoarea amvonului, să dăm poporului preoți, după porunca Domnului, cari îl vor paște cu știința și învățătura, și în scopul acesta vom căuta să ridicăm nivelul învățământului teologic, prin reforma seminariilor și întemeierea unei academii, sau facultăți teologice.

Dar preotul nu e învățător și predicator numai, ci și administrator al înfricoșatelor și preasfintelor taine. „Așa să ne socotească pe noi omul, zice sf. apostol Pavel, ca de niște slugi ale lui Cristos și ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu”. (I. Cor. III. 9. IV. 1).

Omul, prin învățătura și prin predică ajunge la cunoașterea adevărurilor religiunii, nu însă la fericirea vecinică, la unirea cu Dumnezeu, scopul final al religiunii. Aceasta se va ajunge și dobândi prin comunicarea sfințelor taine.

Isus Cristos, ca Arhieru etern, însuși a așezat serviciul dumnezeescilor taine, învățând necontenit, că cel mai esențial scop al venirei sale pe pământ a fost, ca să se aducă pe sine jertfă pentru mântuirea lumii. „Eu sunt pâinea cea vie, care s'a pogorât din ceriu; cel ce va mânca din pâinea aceasta, viu va fi pe veci, și pâinea care eu voi da, trupul meu este, pe care-l dau pentru viața lumii”. (Ioan VI. 51). Aceasta este jertfa cea fără de sânge, ce o săvârșește preotul în sfânta liturgie. „În privirea acestui înalt și sfânt oficiu al preoției, zice Ioan Gură de aur, preoția se exercitează pe pământ, dar face parte din lucrurile cerești;

acest rang cu drept cuvânt se cuvine preoției, pentru că ea nu este instituită nici de înger, arhanghel, sau de vre-o putere supranaturală, ori creată, ci de Duhul Sfânt. El a voit, ca ființe îmbrăcate în corp să esereceze acest oficiu cu totul îngeresc. De aceea preotul, care este însărcinat cu acest oficiu, trebuie să fie așa de curat, ca și cum ar fi în ceriu, printre puterile supranaturale”.

„Dar când invoacă sfântul Duh și celebrează înfricoșatul sacrificiu, preotul atingând așa de aproape cu mâinile sale pe suveranul stăpân al universului, spune-mi în ce rang îl punem?” întreabă sf. Ioan Gură de aur. „Ce sanctitate de sentimente religioase nu avem drept să cerem dela el? Ce caste trebuie să fie aceste mâni, ce curată aceasta limbă, ca instrumente a celor mai strălucitoare taine!”

Evident, că ori cât de înaltă și întinsă va fi cultura științifică a preotului, fără o bună și temeinică cultură morală, fără a fi împodobit cu virtuțile evanghelice, nu-i va aduce folos esențial în servirea sa, ba une-ori poate fi mai mult vătămătoare decât folositoare, pentru că în preot nimenea nu voește să vadă un om de o natură comună, ci îl voește înger liber de toate slăbiciunile oamenilor, cum se exprimă sf. Chrysostom. Pentru aceea zice sf. Ioan Damaschin: „Sau nu învața, sau învața prin moravuri, ca nu prin cuvinte să chemi, iar prin moravuri să alungi”.

De fapt s'a constatat cu durere prin rapoartele consistoriilor eparhiale către sinoade și către congresul național bisericesc, că în multe părți ale mitropoliei noastre moravurile poporului s'au stricat, credința religioasă a slăbit și dragostea față de biserică și așezămintele ei a răcit. Isvorul acestui rău, căutându-l, nu l-am putea găsi numai în popor, ci în multe cazuri în exemplele cele rele, în viața nebisericească a preoților, că asupra acelor se rapoartă asprele muștrări ce le face Dumnezeu prin profetul Isaia: „Pentru voi pururea se hulește numele meu între neamuri.” (Isaia 52. 5.)

Păcatele unui om de rând se pierd în umbră și nu au urmări, decât pentru el, dar scandalul comis de un om pus sus, ca o privesc pentru ceilalți, este un fel de flagel public. Pentru că la cei ce șed în locul înalt al preoției, zice sf. Ioan Gură de aur, ori cât de puțin ar uita unde se găsește, cele mai mici slăbiciuni ale lor se privesc ca mari crime, pentru că în general, mărimea păcatului se măsoară nu după natura lucrării, ci după rangul celui ce păcătuiește.

De aci urmează pentru noi datoria imperativă, ca paralel și deodată cu reforma învățământului teologic să reformăm și viața internă a seminariilor noastre, să dăm preoților o *educație bisericască*, să-i supraveghem de aproape, ca să nu fie nebagatori de seamă de darul ce li s'a conferit prin punerea mânilor arhieresti, ca zelul pastoral nu numai să nu slăbească, ci tot mai mult să se încălzească. Că preotul fiind solitor și mijlocitor între Dumnezeu și om, el trebuie să aibă totdeauna liberă apropiere și îndrăznire către Dumnezeu, ca fără rușinare să mijlocească în tot timpul nu numai pentru sine, ci și pentru alții. Și spre a-i ținea la înălțimea datoriei, vom reînoi și aplica constințios și de rigoare legile canonice și disciplinare ale bisericii.

Dar pentru esecutarea cu deplin succes a direcțiilor sale de învățator, întru luminarea spirituală a credincioșilor, și de sevărșitor al sfintelor taine, spre sfințirea aceloră, preotul are neapărată trebuință de autoritate și de puterea de a stăpâni și a governa sufletele oamenilor; această autoritate și putere el o primește în taina preoției prin transmisiune de la Isus Cristos, care ca *împăratul cerurilor pre pământ s'a pogorât și cu oamenii a petrecut*, întrebându-i autoritatea și puterea sa împărătească pentru mântuirea noastră. „Bucură-te fiica Sionului, saltă fiica Ierusalimului, iată împăratul tău vine la tine drept și mântuitor, a căreia împărăție nu va avea sfârșit,” cum învață biserica în simbolul credinței.

În conducerea și guvernarea spirituală a credincioșilor, în prudenta purtare și tractare cu oamenii, în știința de a le da povăzuirile necesare, nu numai în biserică, ci și afară de biserică, în diferitele referințe și cazuri ale vieții lor, se cuprind toată puterea morală a preotului, tot seceretul autorității și chemării sale. Pentru aceea, cu dreptate zice sf. Grigorie Teologul, că a direge pe om este arta artelor și știința științelor.

Credincioșii bisericii nu trăiesc singuri și izolați, ci în societatea tuturor cetățenilor, cari alcătuiesc statul. Oamenii, fiind egali, în respectul originii și a lui Dumnezeu, ei nu formează, după expresiunea sf. Vasile, decât *un popor și o frățietate* (Epist. 161.1.) „Dumnezeu ne-a creat frați, zice Lactanțiu, ca să ne iubim unii pe alții și să ne bucurăm de egalitatea noastră.” (Lact. Div. Inst. VI. 10.) De aci speciala chemare a preotului, de a povăzui pe credincioșii săi în toate afacerile și relațiile cu cetățenii lor, a cultiva și propaga iubirea și bunăînțelegere cu toți fiii patriei.

Biserica ortodoxă orientală, din care face parte și biserica noastră națională ortodoxă română, nu s'a constituit nici odată stat în stat, ci a respectat totdeauna principiul evanghelic: *dați cele ce sunt ale Cezarului Cezarului și cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu*, recunoscând dreptul statului în afacerile ce privesc organizația și activitatea sa esterioră, *jus circa sacra*, dreptul de supraveghere și de pază (*jus inspiciendi et cavendi*), ca nu cumva prin activitatea esterioră și prin dispoziții unilaterale să lucreze în contra statului și a intereselor lui.

Din acest raport de drept dintre stat și biserică, pentru con-

ducătorii spirituali ai poporului naște înalta îndatorire de a cultiva și a propaga iubirea față de patrie și spiritul de ordine și de supunere la legile statului și rânduelilor stăpânirii civile. „Căci nu este stăpânire, fără numai dela Dumnezeu, sistăpânirile care sunt, dela Dumnezeu sunt rânduite. De aceea, cel-ce se împotrivesc stăpânirii sale, rânduitei lui Dumnezeu se împotrivesc.” (Rom. 13. 1. 2).

Am ținut de datoria mea de a pune în vedere aceste adevăruri evanghelice pentru prestigiul bisericii noastre, ca credincioșii ei, și îndeosebi conducătorii spirituali ai poporului, preoții de toate stările, să știe trage din ele concluziunile și învățăturile cuvenite, că biserica ortodoxă a mers totdeauna mână în mână cu statul, spriginindu-se reciproc. În consecință, asemenea tuturor bunilor fii ai patriei, preotul bisericii naționale ortodoxe române dator este a conlucra din toate puterile sale la binele comun și la fericirea patriei, cu cuvântul și cu fapta, că lucrând pentru binele comun al patriei, păstorul totodată conlucra la fericirea familiei și a poporului său, care se cuprind în fericirea patriei. Preotul mai ales trebuie a cultiva și întări legăturile iubirei reciproce și ale frățietății cu cetățenii patriei, fără osebire de limbă și de confesiune, pentru a înfaptui unirea tuturor, când patria e în pericol și are nevoie de apărarea fiilor săi.

Încât pentru mine, îndreptariu și normă vieții îmi vor fi cuvintele prorocului David: „Fă-*elie picioarelor mele legea ta Doamne și lumină cărărilor mele.*” (Ps. 118. v. 105.) Cautând ca dreptatea, legalitatea și corectitatea să domnească de sus până jos, pe toate terenele vieții noastre bisericesti, ținând cu tărie, ca să fie respectată de toți și întru toate autonomia și constituția bisericii noastre ortodoxe naționale române, — voi stărui prin armonica conlucrare cu Prea Sfinții Episcopi, în înțelesul legii bisericii și al sfintelor canoane, pentru îmbunătățirea vieții interne bisericesti, cum și pentru înaintarea culturii și a bunei stări materiale a poporului.

Cu acestea îmi sfârșesc jurința mea de arhieru al bisericii ortodoxe naționale române, și mulțumind cu recunoștință măritului congres bisericesc, care m'a ales, mulțumesc cu omagială supunere și cu devotament fișe Maieștii Sale, Impăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I., că a binevoit prea grațios a mă întări, mulțumesc înaltului guvern, care a binevoit a mă recomanda, și Prea Sfințiilor Voastre, cari prin chemarea Sfântului Duh ați binevoit a osteni pentru mine. Mulțumesc îndeosebi P. S. Sale, Dluu Episcop al Aradului, care a ostent și pentru îndeplinirea seauului mitropolitan și instalarea mea în acest scaun.

Traiască M. Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I.!

Traiască Alteța Sa, moștenitorul de tron, Arhiducele Carol Francisc Iosif și toată casa domnitoare!

Traiască iubita noastră patrie ungară!

Darul Domnului nostru Isus Cristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtașirea sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

Actul sfințirii și instalării

noului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Vasilie Mangra.

— Raport special. —

Solemnitățile zilei sfințirii și instalării noului Arhiepiscop și Mitropolit, a Escelenței Sale *Vasilie Mangra*, în scaunul văduvit al mitropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, au fost precedate de unele acte importante, prescise de organizația bisericii noastre și de ritualul bisericii dreptcredincioase a Răsăritului. Aceste acte însemnate s'au început Sâmbătă, în 13/28 Octomvrie 1916.

La orele 10 a. m. s'a întrunit consistorul mitropolitan în ședință plenară și după ce asessorii nou aleși ai consistorului mitropolitan au depus jurământul prescrist, s'a luat act cu vie mulțumire sufletească despre întărirea alegerii de Arhiepiscop și Mitropolit și despre jurământul de fidelitate depus de nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit înaintea glorioșului și preabunului nostru rege apostolic Francisc Iosif I. Preasfințitul episcop al Aradului, *Ioan I. Papp*, a primit în această ședință încredințarea de a introduce după hirotonire în scaun pe nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit.

Cu această ocaziune s'a hotărât, ca Luni în 17/30 Octomvrie consistorul mitropolitan să țină ședință, sub conducerea și presiunea noului Arhiepiscop-Mitropolit, pentru rezolvirea afacerilor curente.

Tot în această zi după amiază la orele 5 s'au început solemnitățile religioase ale actului premergător sfințirii și instalării. Mai întâi s'a săvârșit vecernia după tipicul sf. Rusaii. Serviciul l-a îndeplinit: I. P. C. Sa părintele arhimandrit *Dr. Eusebiu R. Roșca*, cu asistența P. C. Lor *Roman R. Ciorgariu* și *Dr. Traian Badescu*, protosinceli, a protopresbiterilor *Dr. Ioan Stroia* și *Procopiu Givulescu* și a diaconilor *Dr. Octavian Costea* și *Ioan Cioara*. Strana a fost susținută de duhovnicul seminarial Aurel Popovici, diaconul *Dr. Gheorghe Comșa*, învățătorul *Candid Popa* și alții.

La finea vecerniei mici din partea diaconilor i se vestește nou alesului faptul alegerii și al întării alegerii din partea preainaltului nostru rege apostolic. Nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit intră apoi în sfântul altar, se îmbracă în odăjdile sale de arhimandrit, și apoi sub conducerea I. P. C. Sale se săvârșește serviciul vecerniei celei mari și al privegherii.

În decursul vecerniei celei mari s'au cetit polihiroanele prescise din partea P. Sfințiilor Lor, episcopii *Ioan I. Papp* al Aradului și *Dr. Miron Elie Cristea* al Caransebeșului.

Mulțimea de inteligență și popor adunată a luat parte vie la aceste acte religioase, cari au precedat sfințirea, și cari s'au terminat seara la orele 7.

Duminecă, în ziua sfințirii, 16/29 Octomvrie, dimineața la orele 9, întreagă piața orașului Oradea-mare fierbea de lumea, care dorea să vadă actul însemnat.

Cu toate că clerul și poporul din arhidieceză, în urma evenimentelor războiului mondial, nu și-a putut dovedi în măsura convenită supunerea fiiască față de noul mire al bisericii sale, luând parte în număr mare la actul sfințirii, s'a putut constata totuși, că membrii refugiați ai clerului și o parte a mirenilor, intru cât le-au permis împrejurările, au participat la festivitățile hirotonirei.

Intrarea în biserică s'a făcut în cea mai mare ordine, cu bilete. Precis la orele 9 a. m. și-au făcut intrarea solemnă în biserică din cetate P. Sfințiile Lor, episcopii Aradului și Caransebeșului. Sfânta liturgie a fost pontificată înălțător și evlavios de Preasfințitul episcop *Ioan I. Papp* al Aradului, cu asistența preoților și diaconilor, cari au luat parte la săvârșirea actului religios al vecerniei și privegherii.

La începutul sfinte Liturgii nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit a fost condus la sfintele icoane pentru facerea cuvenite lor închinăciuni și apoi luând loc pe covorul cu vultur, — simbol atât de important, semnaland, că precum vulturul se înalță spre regiunile cele mai înalte, așa să se înalțe prin curățenia moravurilor și pilda vieții episcopul, ca urmaș al Apostolilor, care ne-a putut duce cu gândul la evanghelistul Ioan și la prorocul Ezechiel, care amintește de vultur, — înaltul candidat așteaptă cu smerenie de taină până la vohod. Fiind apoi dus de un preot și un diacon înaintea Preasfințiilor episcopi, a fost întrebat, alternativ, asupra dreptei credințe și asupra cunoștințelor sale despre canoane, instituțiile bisericii noastre dreptcredincioase răsăritene, precum și cu privire la învățăturile părinților bisericești.

Nou alesul Arhiepiscop și Mitropolit rostește atunci cu glas înalt simbolul cre-

dinții și mărturisește doctrina bisericii noastre, privitoare la canoane.

Făcându-se la vohod intrarea în altar, înainte de cetirea apostolului a urmat actul propriu zis al hirotonirii întru episcop al Escelenței Sale, săvârșit de amândoi Preasfinții episcopi, cari au purtat pe înaltul candidat în jurul sfântului prestol, cântându-se cu această ocaziune «Vrednic este», «Isaia dănujește» și cântarea cu începutul: «Sfinților mucenici»...

După punerea mânilor, nou alesul a fost îmbrăcat în ornatele arhieresti și prezentat apoi poporului din partea episcopilor. A urmat cetirea Apostolului și a Sf. Evanghelii.

S'a continuat acum sfânta liturgie la care răspunsurile le-a dat un cor compus din preoți și clerici refugiați ai arhidiecezii, sub conducerea profesorului seminarial Timoteiu Popovici. Corul a fost condus cu multă precizie și a făcut impresie bună asupra publicului, pe care l'a încântat mai ales tenorul dulce și deosebit de plăcut al preotului *Vasilie Popovici* din Oradea-mare.

S'a continuat sf. liturgie, care s'a terminat la orele 11 a. m. Acum urmează actul instalării. Preasfințitul episcop al Aradului vestește nou hirotonitul Arhieru, că Maieștatea Sa prea bunul nostru Monarh s'a îndurat prea grațios a întări alegerea efectuată prin congresul național bisericesc, despre ce cu datul de 12/25 Septemvrie a apărut și în monitorul oficial din Budapesta actul de întărire.

Prea sfințitul episcop al Aradului vestește faptul acesta prin următoarea cuvântare:

«In numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh, amin.

«Inalță-te peste ceruri D-zeule și peste tot pământul Mărirea Ta».

Psalm 56 v. 6.

Escelența Ta,

Inalt Prea Sfințite D-le Arhiepiscop și Mitropolit!

Prea Sfințite D-le Episcop!

Venerabili membri ai Consist. Mitropolitan!

Cu cântarea versului de mai sus se veselește dimioară prorocul și împăratul David, mărind pe Dumnezeu întru bucuria inimii sale, că l'a învrednicit să poată imblânzi furia gonașului Saul, care tentase la viața lui.

Acest imn, introdus în ritualul sfinte noastre biserici, slujitorii ei la sfântul altar îl intonează cu umință, dar și cu osardie, nu numai în Dumnece și sârbători, nu numai la praznicile mari și mici, ci și la toate sfintele liturgii de peste an; și aceasta o fac spre semnul vădit al mulțămirei, pentru că s'au învrednicit de sfântul dar al preoției, prin care deodată cu darul și puterea de a binevesti cuvântul lui Dumnezeu, de a administra sfintele taine, li-s'a dat darul și puterea, că servind la sfântul altar, stau cu ingerii, — precum zice Sf. Grigorie, — aduc doxologii cu arhanghelii și înalță cu Cristos sfințiri; prin urmare li-s'a dat taria și puterea de a aduce daruri și jertfe duhovnicești pentru păcatele și neștiințele oamenilor, de a lega și deslega, și astfel darul și puterea de a fi mijlocitori între cer și pământ, între om și Dumnezeu.

Acest imn l'am întonat și eu la sfânta liturgie de astăzi și tot cu acest imn: «Inalță-te peste ceruri Dumnezeu și peste tot pământul Mărirea Ta» îmi încep cuvântul meu de acum. Și o fac aceasta din motivul, pentru că abia așafia un alt imn mai potrivit spre a arăta analogia dintre pornirea dușmănoasă a statului vecin contra puterilor centrale și astfel împotriva statului nostru, și dintre pornirea lui Saul contra lui David. Pentru că dacă David a avut motiv de bucurie și veselie când a imblânzit furia gonașului Saul, — motiv de bucurie avem și noi, statul nostru, dimpreună cu puterile centrale, învrednicindu-ne Dumnezeu să imblânzească furia statului vecin, care cu o îndrăzneală temerară și cu o vrahmașie surprinzătoare a pornit război contra statului nostru și astfel și contra noastră. Și astfel avem motiv de bucurie, că prin biruința armelor noastre ne-am recăștigat echilibrul liniștei noastre sufletești adânc turburate, iar prin aceasta ni s'a făcut parte de bucuria acestei zile mari, spe care a făcut-o Domnul, ca să ne bucurăm și să ne veselim într'ansa. Adecă ni s'a făcut parte de bucuria de a îndeplini actul pentru care ne-am întrunit.

La actul vecerniei de ieri ați avut prilejul a auzi și a înțelege, că pe baza votului măritului congres național bisericesc, trecut prin cenzura Preasfințitului sinod episcopesc și întărit de Maieștatea Sa, prea grațiosul nostru Rege apostolic Francisc Iosif I., scopul întrunirii noastre de astăzi este sfințirea întru Arhieru a Escelenței Sale, iubitelui de Dumnezeu *Vasilie Mangra* și introducerea lui solemnă în scaunul de Arhiepiscop al Transilvaniei și de Mitro-

polit al bisericii ort. române din Ungaria și Transilvania. Ca să vă convingeți despre prea înalta întărire, dispun, ca să se cetească însăși prea grațioasa rezoluțiune maiestatică și în nexul ei gramata canonică, edată de către preasfințitul sinod episcopesc».

(Aceste 2 acte le cetește Prea Sfinția Sa d-l Episcop *Dr. Miron Elie Cristea* al Caransebeșului, iar textul decretului de întărire în traducere românească diaconul *Dr. Octavian Costea*, secretarul consistorului arhidiecezan. După cetirea acestor acte, Prea Sfințitul Episcop al Aradului ia la braț pe alesul și nou hirotonitul, și l conduce la scaunul episcopesc din sfânta noastră biserică din piața sf. Ladislau a orașului Oradea-mare.¹ După așezarea noului Mitropolit în scaun Preasfințitul episcop al Aradului, ca prezident interin al consistorului mitropolitan, îi adresează următoarele cuvinte):

«Prin aceasta Te deciar de introdus cu solemnitatea prescrisă în scaunul de Arhiepiscop al Transilvaniei și de Mitropolit al bisericii ortodoxe naționale române din Ungaria și Transilvania. Deși acest scaun nu e propriu zisul scaun Arhiepiscopesc și Mitropolitan, ci este numai simbolul aceluia scaun, cu toate acestea Te deciar de introdus definitiv și astfel această introducere este deplină, în scopul de a-ți începe activitatea, și până ce se va restabili ordinea de mai înainte și până ce-ți vei putea schimba sediul în centrul arhidiecezei și al mitropoliei.

Țin de prisos să ating drepturile și datorințele incopiate cu poziția înaltă, cu care Te-a distins încrederea reprezentanților clerului și poporului credincios din mitropolia noastră, și preînalta încredere a preagrașosului nostru Monarh. Țin de prisos accentuarea acestora, pentru că ei sunt expuse în actul mărturisirii credinței ce ai făcut în fața noastră și în fața sfântului altar. Ating însă două momente, și anume: mai întâiu, că toate acestea să le privești de o dovadă a adevărului cuvintelor sf. apostol Pavel, că: «celor ce iubesc pe Dumnezeu, toate li se îndreaptă spre bine», și apoi, că deși toiagul arhipăstoresc, care ți-s-a dat spre apărarea turmei este luciu, cărările vieții sunt și pot fi grunțuroase, și deși aureola ce se formează în jurul feței tale își are splendoarea ei deosebită, — poate și invidiată, — să nu pierzi din vedere, că sarcinile cari s-au pus pe umerii tăi cu ziua de astăzi sunt cu mult mai grele, decât splendoarea aureolei. În această greutate este urmarea naturală a situației prin care trecem și a activității ce trebuie să desvolți spre a îmbina interesele bisericești cu ale statului, și ale statului cu ale bisericii noastre naționale, spre ajungerea scopurilor ei.

Aceasta însă n'are să Te descurajeze, precum nu ne descurajază nici pe noi, pentru că vieța Ta destul de sbuciumată de 44 ani pe terenul vieții publice bisericești și politice îți va îndigeta calea și mijloacele de cari să Te folosești spre împlinirea misiunii Tale sublime, ce o începi cu ziua de astăzi.

Noi, ca cetățeni și ca biserică, trăim în stat; ca atari suntem biserică, iară biserică liberă nu poate să fie, decât în stat liber.

Introducerea Ta, întâmpiată în ziua de astăzi, o țin de un bun augur pentru coincidența ei fericită, că această introducere s'a întâmplat tocmai în Dumineca Sămănătorului, iar din sf. evanghelie a acestei zile vei lua învățătura de a curăți spinii și polomida, ca toată sămânța să cadă pe pământ roditor și să aducă roadele așteptate.

După toate acestea, rog pe Dumnezeu Tatăl nostru cel ceresc, să-ți dea înțelepciunea lui Solomon și blândeța lui Iov, vieța îndelungată, sănătate deplină, tărie și putere, ca să poți realiza ideile Tale sănătoase și speranțele noastre legate de Tine, deci ca să conduci naia bisericești, trecându-o fără primejdie printre Scylla și Charibdis, spre mărirea lui Dumnezeu, spre binele bisericii noastre naționale și spre întărirea statului, ai cărui fii și cetățeni credincioși suntem și vom a rămânea, în numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh, Amin».

Esclența Sa, Inalt Prea Sfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Vasilie Mangra* rostește acum cuvântarea următoare: (O publicăm la loc de frunte în numărul de față al ziarului. *Red.*)

La orele 12 fără un sfert actul instalării a fost terminat și publicul a părăsit sfânta biserică adânc impresionat de cele întâmplare în ea.

¹ Nota corespondentului. Momentul luării la braț a făcut o impresie deosebit de bună asupra publicului asistent, care l'a considerat ca un angajament, că Prea Sfinția Sa, episcopul Aradului, va sprijini pe noul Arhiepiscop și Mitropolit în toate acțiunile sale bune și legale.

La orele 12 s'au început recepțiunile. S'au prezentat întâi în fața Esclenței Sale, Arhiepiscopului și Mitropolitului *Vasilie Mangra*, membrii consistorului mitropolitan, sub conducerea P. S. Sale, Episcopului *Ioan I. Papp* al Aradului, apoi deputațiunea bisericii reformate, condusă de Ilustritatea Sa, Episcopul *Desideriu Balthazar*. A urmat consistorul arhidiecezan din Sibiu, cu corpul profesoral dela seminarul «Andreian», cu protopresbiterii și preoții din arhidieceza transilvană. Conducătorul a fost P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director seminarial în Sibiu, care a rostit vorbirea următoare în fața Esclenței Sale:

«Esclența Voastră,

Inalt Preasfințite D-le Arhiepiscop și Mitropolit!

În decursul serviciului de astăzi primind Esclența Voastră hirotonirea de arhieru și instalat în scaunul de arhiepiscop și mitropolit al nostru, ne prezentăm așezorii consistorului arhidiecezan, corpul profesoral al seminarului arhidiecezan «Andreian», precum și un număr considerabil de protopopi preoți, învățători și mireni, cari au dorit, ca să participe la hirotonirea și instalarea capului nostru bisericesc, rugându-Vă să primiți și din partea noastră sincerile și respectuoasele noastre felicitări, dorind, ca spre binele bisericii și neamului nostru, să trăiți mulți fericiți ani!»

A urmat deputațiunea bisericii evanghelice augustane, condusă de d-l *Emeric Materny*, comunitatea israelită congresistă, condusă de d-l *Leopold Kecskesti*, comunitatea israelită ortodoxă, condusă de d-l *Iacob Gabel*, apoi miliția, în numele căreia s'au prezentat la Esclența Sa, Mitropolitul nostru, Esclențele Lor, domni generali de divizie *Siegler* și *Füllöp*, cu d-l colonel *Obrincsak* și cu d-l maior *Kun*.

Deputațiunea comitatului Bihor, care a urmat, era compusă din funcționari și membri ai congregației comitatense și a fost condusă de domnul vice-comite *Frater Barnabás*, iar după ea a fost primită deputațiunea orașului Oradea-mare, condusă de Ilustritatea Sa, d-l comite suprem *Cziffra Kálmán*.

A urmat deputațiunea tablei regești, condusă de domnul *Dr. Lábán Lajos*, apoi a tribunalului regesc, condusă de domnul *Dr. Balás Elemér*, a procuraturii supreme, condusă de domnul *Dr. Staniszlavsky Adolf*, a camerei advocațiale, condusă de domnul *Dr. Thury Kálmán*, a camerei comerciale și industriale, condusă de domnul *Dr. Iosif Moskovits*, a direcției de post și telegraf, condusă de domnul *Siket Traján*, a direcției de finanțe, sub conducerea d-lui *Németh István*, și deputațiunile conduse de domni: *Varró Domokos* (oficiul de edificare de stat), *Vasady Lajos* (inspectoratul regesc de școale), *Ipolyi-Keller Gyula* (espositura ministeriului de agricultură), *Singlár Gyula* (șefia circulației), *Dr. Szándtner Pál* (academia de drepturi), *Czmetka L. Udón* (gimnasiu superior), *Czeglédy Jereimás* (corporatiunea industrială), *Vass Bertalan* (inspectoratul suprem de școale) și altele și altele.

La orele 2 d. a. a fost banchet în sala mare dela Panonia. Șirul toastelor l'a deschis Esclența Sa, Mitropolitul *Vasilie Mangra*, care a vorbit cam următoarele:

«În această răsturnare mare a lumii, când tot ce a creat mintea și voința omească în curs de mii de ani e pus în câteva clipite, când popoarele și națiunile cară să se nimicească unele pe altele, ochii noștri sufletești, speranțele și doririle noastre se îndreaptă spre purtătorul sfințit al sfintei coroane ungare, care urmărește cu îngrijirile sale isvorite din inimă iubitoare de părinte luptele eroice, jertfitoare de sine, ale țărilor și ale popoarelor sale. Pătruns de adâncul sentiment de gratitudine, cu care biserică ortodoxă română din patrie datorează Maiestății Sale pentru toate timpurile pentru sancționarea grațioasă a dispozițiilor legislative, cari au dat ființă autonomiei noastre bisericești, sufletul meu, încălzit de focul sacru al iubirii de patrie și al fidelității tradiționale a poporului român din patrie, roagă pe Domnul cerurilor, cu sentimente și gândiri eșite din cele mai curate adâncuri și provocate de momentul sărbătoresc de astăzi, ca să binecuvinte și să țină pe iubitul nostru rege apostolic, să-i încunujeze cu glorie lăcutoarea sa coroană și să facă să devină mare și fericită iubita noastră patrie. Trăiască regele!»

A tostat apoi P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, în onoarea Esclenței Sale Mitropolitului *Vasilie*, în firma credinței, că precum în activitatea sa de până acuma și-a consacrat vieța iubirii față de patria ungară și binelui bisericii ortodoxe române și al poporului, astfel și în viitor va căuta să rebonifice încrederea ce i s'a arătat prin alegerea sa de mitropolit al Românilor gr.-or. din patrie, recunoscându-i-se prin aceasta după vrednicie meritele, cu aceea, că va servi cu zel și mai

mare biserică și patria sfântă, promovând interesele și ale uneia și ale celeialalte. Trăiască Esclența Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Vasilie Mangra*!

P. S. Episcopul *Dr. Miron E. Cristea* rostește al treilea toast, făcând constatarea, că guvernul ungar a dat probe și în trecut, că e gata se realizeze nișuințele juste și echitabile bisericești și culturale ale Românilor din Ungaria, credincioși patriei lor. Dovadă despre interesul ce l poartă guvernul față de poporul român din Ungaria e și aceea, ca la această sfântă sărbătoare a ținut se fie reprezentat prin vrednicii comiți supremi, al comitatului Bihor și al orașului Oradea-mare. Iși ține deci de plăcută datorința a goli paharul în onoarea membrilor guvernului și în onoarea reprezentanților sei, aflători de față, comiții supremi *Dr. Miskolczy Ferencz* și *Dr. Cziffra Kálmán*.

Răspunde Ilustritatea Sa, domnul comite suprem al comitatului Bihor, *Dr. Miskolczy*. Mulțumește P. S. Saie pentru frumoasele și plăcutele cuvinte, cari i-au pricinuit mare bucurie, și constată, că societatea maghiară și autoritățile ei din Bihor, acest comitat mare cu peste 600,000 de suflete, conform tradiției vechi și corecte, a trăit totdeauna în frațască concordie cu concetățenii de limbă română. Nu s'a căutat niciodată, că ce limbă vorbește cineva, în ce limbă preamărește pe Dumnezeu, ci numai aceea, ca se fie fiu credincios al patriei maghiare, membru adevărat și credincios al națiunii maghiare. N'a cerut niciodată, ca Românul se devină renegat, să-și parăsască credința, limba, neamul, naționalitatea, dar a cerut se fie cetățean credincios al statului, se recunoască, cum că statul acesta e stat național, și încă stat național maghiar, alcătuit de Maghiari, a-i apăra și acuma, ca în trecut, cu viața, cu sângele și averea lor, integritatea teritorială conservându-i cu jaluție caracterul național maghiar. În cadrele acestea trebuie să se puna necare fiu adevărat al patriei, fiecare cetățean credincios, putându-și cultiva limba în cadrele acestea, putând să țină la neam, la naționalitate, la tradiții, și putându-și câștiga cultura necesară. Ridică paharul în onoarea Esclenței Sale, Mitropolitului *Vasilie Mangra*, fiul credincios al statului unitar național maghiar și îi doarește viața lungă, ca reprimind după mulți ani asupra rezultatelor activității sale să poată esclama cu satisfacție și deplin mulțumit: «am învins».

P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director seminarial în Sibiu, toastează în onoarea Preasfințitului Episcop *Ioan* și *Miron*, și a l. P. C. Sale Arhimandritului *Musta*, vorbind următoarele:

Esclența Voastră,

Inalt Preasfințite D-le Arhiepiscop și Mitropolit!

Preastimațiilor Domni!

În șirul momentelor festive de instalare a Esclenței Sale l. P. Sf. D. Arhiepiscop și Mitropolit, întruniți la această masă distinsă, ca și în această formă socială să dăm expresiune bucuriei și stimei prin care îl întâmpinăm ca pe capul bisericii noastre și părintele nostru sufletesc, — este mai presus de orice îndoială, că punctul culminant al investirii cu jurisdicțiunea de arhipăstor este hirotonirea sa de arhieru, săvârșită în decursul serviciului divin de astăzi, pentru că prin această hirotonire a primit darul plenitudinii puterii spirituale, dată de Mântuitorul nostru *Isus Cristos*, Fiul lui Dumnezeu, apostolilor săi; prin această hirotonire a primit facultatea de a putea deveni un vrednic apostol al propovăduirii dreptei credințe și părinte al fiilor sufletești de sub jurisdicțiunea sa arhipăstorescă.

Fără nici o preocupățiune voi suleva, că sunt frumoase și impunătoare formele rituale ale bisericii noastre ortodoxe-orientale, cari stau în raport adevărat și cu însemnătatea de credință a actelor la cari se referă îndeplinirea acestor forme rituale.

Astfel și măreția formelor rituale ale hirotonirii într arhieru stă în raport adecvat cu însemnătatea de credință și dogmă a darului ce se primește prin această hirotonire.

Dar precum orice lucrare câștigă în valoare prin executarea ei perfectă, — astfel constat, că și executarea formei de hirotonire a Esclenței Sale într arhieru a primit decorul impunător prin solemnitatea cu care a fost îndeplinită de preasfințitii episcopi *Ioan I. Papp* și *Dr. E. Miron Cristea*.

Și tot ca un moment de colorit festiv să fie relevantă și îndeplinirea cu tact și solemnitate cuvenită a actului de alegere sub conducerea mandatarului Preavenatului consistor mitropolitan, Inalt Preacuvioșia Sa dl arhimandrit *Filaret Musta*, vicar episcopesc.

Ridic deci paharul și închin în sănătatea Preasfințitilor domni episcopi *Ioan*

I. Papp și *Dr. E. Miron Cristea*, precum și a Inalt Preacuvioșiei Sale *Filaret Musta*, dorindu-le să trăiască mulți ani fericiți!

Toastează apoi P. C. Sa, Protosinzelul *Roman R. Ciorogariu*, director seminarial în Arad, rostind vorbirea următoare:

Esclența Voastră,

Preastimațiilor Domni!

Măntuirea sufletelor unește toate confesiunile într-o misiune comună. Sunt fericit a saluta la aceasta strălucită masă pe venerabilii reprezentanți ai confesiunilor, în frunte cu Esclențele lor Inalt Preasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit gr. cat. *Dr. Victor Mihályi* de Alba-Iulia și *Făgăraș*, Preasfințitul episcop *Dr. Nicolae Conte de Széchenyi*, Preasfințitul episcop *Dr. Demetriu Radu* al Orăzii și Ilustritatea Sa dl Episcop *Desideriu Balthazar*, — ca un cor armonios al sublimei misiuni pastorale, chemat a înălța inimile în zilele urgiei de astăzi. În această armonie văd razele renașterii vieții religioase-morale, temelie societății. (Continuă apoi în limba maghiară):

Esclența Voastră!

Mulț stimații Domni!

Când am onoare a saluta pe apostolii iubirii, pe reprezentanții confesiunilor, fie-mi permis a cita din sfânta scriptură motivele vorbirii mele. «Veți auzi de războaie, știri despre războaie, — spune evanghelistul *Mateiu*, — și le veți vedea, dar să nu vă temeți, că toate acestea trebuie să se întâmple. Dar nu se va sfârși cu aceasta, pentru că neam se va scula în contra neamului, țară în contra țării, căci s'a înmulțit răutatea și în mulți a recit iubirea. Dar celce rămâne statornic până la sfârșit, se va mântui». Iată, că s'au împlinit zilele de groază, prorocite de sfântul *Mateiu*, și iubirea încă a recit la mulți. Dar să nu fie aceasta sfârșitul! Deasupra luptei sbuciumătoare pentru existență sboară spiritul religiei, vecinica măntuitoare a omenimei. Iubirea sa nesfârșită și neclătită ei recunoștință a deșteptat totdeauna iubirea aflătoare în apunere și a restabilit armonia sufletelor. Misiunea aceasta sublimă este idealul sfințitilor preoți ai religiei. Din adâncul sufletului meu salut pe ilustrii reprezentanți ai confesiunilor, dorindu-le ca cu virtuțile lor cunoscute se ducă la biruință acest ideal. Aceasta va fi apoi învingerea finală, din care va isvori binefacere pentru societate și splendoare pentru patrie. Trăiască la mulți ani!

Răspunde Esclența Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Dr. Victor Mihályi* din Blaj, vorbind cam următoarele:

«Între împrejurări extraordinare s'a făcut instalarea Arhiepiscopului și Mitropolitului bisericii greco-orientale române din Ungaria, a Esclenței Sale, domnului *Vasilie Mangra*. Ales din încrederea bisericii sale, întărit din grația Maiestății Sale, a Regelui apostolic, principele bisericii își ocupă înalta poziție, în care intră în mod reglementar, cu conștiință sigură, adevărat, că nu în reședința deschisă pentru activitatea sa viitoare din Sibiu, ci pe teritoriul cercului modest de activitate, îngrijit în șirul lung de ani de zelul seu, în Oradea-mare, unde și părtașii ostenelelor sale din viitor au fost necesități să se refugieze. Localitățile dela margine ale țării, de deosebită importanță, între ele Oradea și *Boroșineu*, ca întărituri de război, au format obiect de îngrijire pentru legislația și în trecut, cu toate că atunci, din când în când, a căutat să se valorizeze și părerea, că cu punerea în stare de apărare a localităților dela margine, ar trebui se meargă în mod paralel și manciata cu totul neobicinuită în fața noastră a liberei exercieri a religiei».

În zilele noastre Oradea nu mai e localitate de margine, ci în urma importanței regnicolare ce o are, punct luminos de concentrare a tuturor instituțiilor apărării țării, iar prin instalarea principelui bisericii gr. ort. române în demnitatea sa a dovedit, că concilianța cetățenească a bisericilor între olaltă e acomodată se aducă spiritele mai aproape de olaltă, se îndemne pe fiii patriei, ca se înțeleagă interesele patriei, și pe calea respectării drepturilor să-i însufletească la fapte glorioase, jertfitoare de sine, sevărșite din iubire de patrie. Ridic paharul într sănătatea instalatului principe bisericesc. Dee Dumnezeu putere și zile senine, ca cu voe se poată munci, în statornicie, ani numărâși, spre binele tronului regesc și al patriei maghiare. Trăiască!»

A tostat apoi Ilustritatea Sa, comite suprem *Dr. Cziffra Kálmán*. Constată, că dacă a fost în trecut părete despărțitor între cetățenii de diferite limbi ai țării, războiul l-a dărîmat, pentru că primejdia comună, recunoșterea corectă a intereselor comune, vărsarea sângelui într apărarea patriei comune din partea eroilor

de diferite naționalități a fost focul sacru, în care s'au contopit sufletele, care a creat armonia sufletelor, puterea de viață din viitor. Chemarea înaltului cler românesc din Ungaria este, se face, se fie așa și în viitor. Leagă cele mai bune speranțe în privința aceasta de membrii prezenți ai înaltului cler românesc, greco-catolic și greco-oriental, și în onoarea lor își golește paharul.

Domnul *Arseniu Vlaicu*, directorul școlilor comerciale române din Brașov, ridică paharul în onoarea conducătorilor, cari duc la învingeri pe vitejii soldați, maghiari și români, și în special pentru reprezentanții aflători de față ai armatei noastre.

Urmează toastul domnului *Dr. George Popa*, jude de tribunal în Arad. A vorbit următoarele:

«Înțelepciunea nestrăbătută a probei dinți așa a dispus, ca serbarea cea mai însemnată în viața bisericească a roșiței greco-orientale din patrie, hirotonirea și instalarea principelui bisericii, se deurgă tocmai în acea parte a patriei noastre, unde elementul românesc trăiește, la granițele de limbă, în atingere nemijlocită cu poporul maghiar băstinaș și curat. Aceasta atingere nemijlocită nu numai că nu a dus la înstrăinare, ci din contră, a fost totdeauna izvor de putere al concordiei frățești, al stimei reciproce și al iubirei de aproape. Gândirea înaltă a minții maghiare, caldura înțelegătoare a inimii maghiare, nobilul cavalerism al sufletului maghiar, unit cu blândețea benignă a poporului român și cu respectul seu față de legi, a dat viață puternicului sentiment patriotic, care a caracterizat totdeauna elementul românesc din Bihor.

Acestui sentiment patriotic este a se mulțumi, că armonia între Maghiari și Români, aici în Bihor, în această frumoasă țărișoară, nu a conturbat-o niciodată nici un fel de glas disonant, căci orice curent mai răcoros s'a demolit și s'a descompus fără urmă în căldura arzătoare a atmosferei patriotice.

Acest spirit patriotic își ține astăzi sărbătoarea învingerii, când în cea mai nouă fasă a războiului mondial, cu Românii bihoreni împreună, întreaga românie din patrie a dat dovadă splendidă, că nu cuvântul poruncitor al puterii supreme de stat, ci comunitatea de sentimente, înrădăcinată în adâncul sufletului poporului, iubirea de patrie, luată în înțelesul adevărat maghiar al cuvântului, formează puterea de unire, care l'leagă pentru totdeauna și în mod nedespărțit de națiunea maghiară, și că nu există puterea aceea a comunității de rasă, sânge și limbă, care ar putea să slăbească legătura aceasta.

Acest spirit patriotic își sărbează astăzi învingerea, când prin suprema reprezentanță a bisericii poporului român gr. oriental din patrie a fost croită sentința decizătoare, că nu trădătorul neamului seu, ci înțelegătorul și credinciosul tălcuitor al avântului acestuia, al lumii sale sentimentale, este acela, care în urma poziției luate în politică, în mijlocul celor mai o braznice atacuri, a adus la valoare adevărul validitat acum în mod splendid, că românimea din patrie nu are și nu poate avea aspirațiuni și tendințe separatiste politice. Și va urma, pentru că trebuie să urmeze, și ultimul triumf al spiritului patriotic, atunci, când după încheierea glorioasă a războiului, urmându-se direcția croită de marele fiu al comitatului Bihor, de domnul ministru president conte *Ștefan Tisza*, și urmată de domnul Arhiepiscop și Mitropolit *Vasile Mangra*, cu nzuințe reciproce și cu bunăvoință vor fi delaturate din calea perfecte înțelegeri și ultimele pedeci și va fi creată marea armonie a sufletelor, epoca de aur a desvoltării și fericirii patriei milenare maghiare!

Cu ziua însemnată de astăzi comitatul Bihorului cu avânt puternic și cu greutate s'a încopciat, ca prevestitor, în evenimentele importante ce se arată în viața din viitor a poporului român din patrie. De ce cerul, ca aceasta încopciere se fie izvor de fericire și de binecuvântare. Imi ridic paharul întru sănătatea mult prețuiților conducători ai autorității regescului guvern, dela administrația comitatului Bihor și a orașului Oradea mare, dela jusupe, apoi ai instituțiilor și corporațiilor culturale industriale și comerciale. Să trăiască!»

Excelența Sa, generalul de divizie *Siegler* răspunde la toastul directorului Arseniu Vlaicu, făcând constatarea, că la învingerea pe care o vom avea, apărându-ne patria iubită, participă în cea mai mare măsură pionierii științei și ai culturii, școala, care a instruit poporul și l'a îndemnat la iubire de patrie. Ridică paharul pentru înflorirea culturii maghiare și a instrucției poporale.

Episcopul reformat al districtului de dincolo de Tisa, Ilustritatea Sa, domnul *Desideriu Balthazar*, luând cuvântul declară

că e pătruns pe deplin de marea responsabilitate, care apasă în situația gravă de astăzi umerii mitropolitului Vasile Mangra. Admiră pe omul, care cu sentimente de datorință patriotică a acceptat aceasta mare responsabilitate. Și când vede cum se nizește să și servească poporul și biserica cu respect și înțelegere, mână frățescă. Ridică paharul întru sănătatea Mitropolitului Vasile Mangra.

Ultimul toast l'a rostit domnul *Dr. George Alexici*, docent universitar în Budapesta, în onoarea poporului maghiar și a poporului român, popoare avisate să trăiască în bună-înțelegere și frățietate.

La orele 4 d. a. masa a fost ridicată

Correspondentul.

Războiul.

Armata comandată de Arhiducele Carol Francisc Iosif a respins la pasul Surduc atacurile trupelor române. La Turnul roșu am câștigat teren. Înălțimea Rașca, la sudost dela Brașov, a fost ocupată de trupele române, dar am recucerit-o. La sudvest dela Predeal trupele aliate au scos pe dușman, după lupte înverșunate, din șanțurile bine întărite și l'a scos și din a doua linie de apărare. Am făcut prizonieri 14 ofițeri, între ei un colonel și 647 soldați. În pasul Tulgheș ne-am retras puțin. Luptele sunt pretutindenea în curs. Rușii au fost alungați din unele poziții de armata comandată de principele Leopold de Bavaria.

La frontul italian au fost atacuri vehemente, mai ales pe la lanuano, dar toate le-au respins trupele noastre. În valea Wippach dușmanul intrase seara în pozițiile noastre, dar prin o contraofensivă succesă le-am luat iarăși dela el. Un foc viu de artilerie e la frontul acesta ziua noaptea. Tot așa și la frontul dela apus, unde Francezii au intrat în fortul Vaux, părăsit de Germani; încercările lor de a înainta mai departe au rămas însă fără rezultat.

NOUTAȚI.

Arhiducesa Zita în spitalele ardelen. Ziarul *Neue Wiener Tageblatt* scrie, că soția moștenitorului nostru de tron, Arhiducesa Zita a vizitat spitalele din Cluj, Mediaș și Székelyudvarhely. Alteia Sa a binevoit a se adresa către fiecare rănit, între cari se găseau numeroși soldați germani și prizonieri din armata României. Daruri bogate a distribuit între ei: boiași, țigări, țigărețe, pipe, carnețe, oglinzi, armonice ș. a. Cel ce avea o domniță oarecare, era liber să o arete arhiducesei, care — întrucât se putea — căuta să i-o implinească.

Polonia regat independent. În Lublin și în Varșovia a fost publicată Duminecă o proclamațiune, în care populațiunea este înconștientată, că Majestatea Sa Impăratul și regele nostru Francisc Iosif I și Majestatea Sa Impăratul Wilhelm al Germaniei au cazut de acord să dea Poloniei independența deplină, cu domniitor propriu și cu guvernare constituțională, avându-și și armata proprie.

La Iași. Curtea regală a României, statul major și cei mai mulți deputați s'au mutat la Iași. Capitala română, care a suferit mari daune pe urma atacurilor aeriene, este aproape cu totul evacuată de populațiunea civilă.

Fapt nesocotit. Presa bucureșteană, după o știre din Suikhoim, cere dela Rusia extradarea prizonierilor austro-ungari de naționalitate română, în scop de a fi înrolați în armata României, — și astfel catastrofa să fie și mai completă.

Cazurile de naștere și de moarte din orașul nostru. Înaintate în Septembrie și Octombrie a. c., dacă n'au fost anunțate până acum, sunt a se anunța fără întârziere la oficiul de matriculă al statului.

Corporațiunea industriașilor din orașul Sibiu și a reluat activitatea. Luni în 6 Noiembrie a. c. Orelle oficiale sunt înainte de amiază între 8 și 11^{1/2}.

Intrebuințarea urzicilor. Pretutindeni se adună urzici. Dar puținii oameni știu, că această plantă sălbatică și foarte comună formează un minunat nutreț pentru găini. Cotoarele și frunzele de urzică se usucă, se sfarmă și se amestecă în nutrețul miuit. Pentru opt găini se pune o mână plină, dar nu mai mult. Adăosul acesta contribuie îndeosebi la ouatul găinilor și la mistuire. Este un nutreț bun și ieftin, pe care paserile de casă îl înghit cu lăcomie.

Dare pe pisici. Consiliul comunal din Dresda a hotărât, ca începând cu ziua de 1 Ianuarie 1917 să introducă darea pe pisici. Și anume, pentru o pisică are să se plătească 10 mărci, pentru a doua pisică și următoarele se plătesc câte 15 mărci.

Credit votat. Noul credit extraordinar de război, în suma de 12 miliarde de mărci, a fost votat în camera imperiului german aproape în unanimitate. Grupul Hase, al socialistilor asociați, a votat contra. Trebuința creditului s'a motivat și cu întinderea frontului de luptă asupra Ardealului și Dobrogei.

Tunuri uriașe. Englezii întrebuințează pe frontul dela Somme tunuri cu calibrul de 475 milimetri. Glonțul acestor tunuri, care bat la o distanță de 17 kilometri, are o greutate de o mie chilograme.

Devastările rușilor în Galiția. S'a anunțat din Viena: În ședința clubului polonez s'a raportat despre devastările săvârșite de Ruși în Galiția. Până la sfârșitul lui Mai 1916 s'au numărat 63,216 familii fără adăpost, 61,216 case distruse, 119,806 biserici și alte clădiri prefăcute în cenășă.

Caz de moarte. Din Berlin se vestește moartea umoristului *Iuliu Stettenheim*, înecat din vechită în vârstă 85 de ani. În 1890 celebrul umorist a ținut două conferințe și în orașul nostru. Cartile și revistele sale umoristice au fost și sunt încă mult cetite.

Pentru pace. Regele Alfonso al Spaniei, după știri eivetișane, face încercări nouă pentru mijlocirea păcii.

Ca să nu se stângă familia. Comandamentul armatei germane a hotărât, ca dacă o familie a pierdut în război mai mulți fiu sau rudeni apropiați, și pe front se găsește numai cel din urmă fiu sau cea din urmă rudenie apropiată, în astfel de caz acest ultim membru al familiei să fie revocat dela front și trimis la etape sau la alt soi de serviciu îndărătul frontului.

Despre oficiul de aprovizionare generală. Un zărest din captivitatea țării a avut ocazie să vorbească cu baronul *Ludovic Kürthy*, care este directorul oficiului de aprovizionare generală. Baronul Kürthy a declarat între altele: Toate centralele, fără excepție, au să fie subordonate oficiului de aprovizionare. Pentru la strângerea de proviziuni, auspiciile nu sunt dinre cele mai strălucite; totuși am convingerea, că se va putea mult ajuta. La sfârșit baronul a adăugat, că va face totul în scop ca aprovizionarea să fie ireproșabilă, însă mișuni să nu se pretindă.

Nr. 673/1916.

(168) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh, în parohia de clasa II Haghig (Hidyeg), devenind vacant prin moartea parohului Iosif Bucșa, întâmplată la 14 Aprilie a. c., prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post, după trecerea anului de văduvie, sunt cele satorite în coala B. dela stat.

Cererile de concurs cu documentele recerute sunt a se trimite subsemnatului în Brețcu (Bereczk) în termenul arătat mai sus. Concurența sunt potuți a se prezenta în vre-o Duminecă sau Sărbătoare în biserică cu prealabilă încredințare a protopresbiterului spre a se face cunoscut poporului prin cântare și predicare, iar fiind preot a și servi Sf. Liturghie.

Brețcu, 9 August 1916.

Oficiul protopresbiterial român ortodox al Treiseacnelor în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 420/1916.

(169) 2—3

Concurs.

Prin decizia Preavenentului Consiliului Arhidiecezan din 27 Iulie a. c. Nr. 7289 B. încredințându-se unui post de capelan parohial cu drept de succesiune în parohia de cl. I Fizeș Sâmpetru, protopresbiteratul Ungurului, pentru ocuparea acestui post se deschide concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia arhidiecezană „Telegraful Român”.

Venitele împreunate cu acest post sunt Uoa a treia parte din venitele parohiale conform concludului sinodului parohial din 7/20 August 1916.

Cererile de concurs conform dispozițiilor cuprinse în § 6 Regulamentul pentru parohii în provincia mitropolitană a bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania sunt a se instrua cu documentele prescrite în § 13 Statutul organic și a se înainta protopresbiterului tractului Ungurului, Pavel Roșca în Fizeș-Sâmpetru.

Fizeș-Sâmpetru, 14/27 August 1916

Pavel Roșca m. p., **Ioan Lazar** m. p.
paroh și protopresb. notar.

In editura Comisiunii administrative tipografiei arhidiecezane a apărut:

Mărturisirea ortodoxă

bisericii catolice și apostolice de răsărit

revăzută la însărcinarea comisiunii, după traducerea arhimandritului Filaret Scriban, de **Dr. Pavel Roșca**, prof. sem., cu binecuvântarea Excelenței Sale a Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop al Transilvaniei și Mitropolit al Românilor gr. or. din Ungaria și Transilvania **Ioan Meșianu**.

Revizuirea e făcută pe baza textului cel mai autentic al scrierilor simbolice publicate de prof. dela facultatea teologică din Atena I. E. Mesolora, sub titlul: „*Tā συμβολικῆ βιβλία*”. Atena, 1883.

În aceasta ediție, bine îngrijită și din punct de vedere al limbii, pe lângă „Prefața” revăzătorului în care se indică istoricul edării acestei cărți simbolice și isoarele considerate, se publică și o parte din „Precuvântarea” arhimandritului Filaret Scriban, dimpreună cu biografia mitropolitului Petru Movila precum și aprobările patriarhale referitoare la aceasta carte simbolică.

Se află în deposit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană** și se vinde broșată, cu prețul de **2 cor. 50 fil.**

Revânzătorilor li se dă rabat 20%.

Dr. Koncsag,

medic

s'a reîntors, ordineză dela 9—12 ore înainte de amiază și 3—6 după amiază

Strada Rosenanger Nr. 15.

(170) 2—3

Băieți

se primesc ca *învățăcei* în franzelăria (jimblăria) lui

Ștefan Moga

49 3—3

Sibiu strada Gării.

In editura comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane, în traducere românească, făcută de dl **Teodor V. Păcățian** redactorul „Telegrafului Român” a apărut

Evangelia ca bază a vieții,

celebra lucrare a lui G. S. Petrow, în care carte sunt tratate cu multă putere de convingere temele următoare: *Principiile fundamentale ale civilizațiunii. Educarea omului în spirit creștinesc. Degenerarea morală. Sublimitatea evangheliei. Impărăția lui Dumnezeu.*

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană din Sibiu**. Prețul unui exemplar e **1 cor. 50 fileri** plus 5 fileri porto postal.

Revânzătorilor li se dă 20% rabat.